

**แรงจูงใจในการป้องกันโรคที่มีผลต่อการนำสุนัขไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า
ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น**

เพ็ญนรินทร์ ดวงมาลา^{1*} นพดล วรธงชัย¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อการนำสุนัขไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ทำการศึกษาในประชาชนที่เลี้ยงสุนัขในพื้นที่ที่ทำการศึกษาก่อนจำนวน 400 คน ทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม ช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนพฤศจิกายน 2563 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและวิธีการทดสอบไคสแควร์ ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ความรู้ความรุนแรงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า โดยส่วนมากมีระดับการรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 73.50) ส่วนการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้าประชาชนมีระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 52.00) ในเรื่องของความคาดหวังในประสิทธิผลของการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า มีระดับความคาดหวังในประสิทธิผลของการฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 76.50) และเรื่องความคาดหวังในความสามารถนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าพบว่าระดับความคาดหวังในความสามารถนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 66.50) นอกจากนี้ยังพบว่าแรงจูงใจในการป้องกันโรคที่มีผลต่อการนำสุนัขไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของเจ้าของสุนัขมีความสัมพันธ์กับการนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเป็นประจำทุกปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

คำสำคัญ แรงจูงใจ การป้องกันโรค ฉีดวัคซีน โรคพิษสุนัขบ้า สุนัข จังหวัดขอนแก่น

เลขทะเบียนวิชาการ : 64(2) - 0116(4) - 164

¹ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น

* ผู้รับผิดชอบบทความ email: phennarin.d@gmail.com

**Motivation in the disease prevention by taking the dog to get rabies vaccination
among people of Muang district, Khon Kaen province**

Phennarin Doungmala^{1*} Noppadol Vorathongcha¹

Abstract

The goal of this study was to investigate people's motivations for taking their dogs to obtain rabies vaccinations in Muang district, Khon Kaen province. This study was conducted with 400 dog owners in Muang district, Khon Kaen province. Face-to-face interviews with a questionnaire were used to collect data between August and November 2020. Data analyses were utilized by descriptive statistics and chi-squared test. According to the findings of this study, indicating a low degree of violence perception (73.50%). For risk perception of rabies, suggesting a moderate level of rabies risk perception (52.25%). The expected effectiveness of rabies vaccine had representing a high degree of expectation (76.50%). For expected ability of taking dog for rabies vaccination, demonstrating a high degree of expected ability (66.50%). Furthermore, people's motivation of rabies prevention was associated with yearly rabies vaccination in dogs ($p < 0.05$).

Keywords: motivation, disease prevention, vaccination, rabies, dog, Khon Kaen province

Research Paper No: 64(2) - 0116(4) - 164

¹ KhonKaen Provincial Livestock Office

*Corresponding author email: phennarin.d@gmail.com

บทนำ

โรคพิษสุนัขบ้า เกิดจากเชื้อไวรัสเรบีส (Rabies virus) ชนิด RNA virus genus Lyssavirus, family Rhabdoviridae (William, 2007) เป็นโรคติดเชื้อรุนแรงในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมทุกชนิด และเป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนที่อันตรายและรุนแรงมาก เพราะเมื่อคนหรือสัตว์ได้รับเชื้อจนแสดงอาการของโรคมักมีโอกาเสียชีวิตถึงร้อยละ 100 (FAO, 2012) โรคนี้ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิต ทรัพยากรและเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2558) โดยสัตว์ที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้าสามารถแพร่กระจายเชื้อผ่านทางน้ำลายเข้าสู่ร่างกายสัตว์ตัวอื่นหรือคน ผ่านทางบาดแผล จากการกัด ข่วน แผลถลอก หรือเลียบริเวณที่มีแผล หรือผ่านทางกระจกตา

สถานการณ์ของโรคพิษสุนัขบ้า ในสัตว์จากปี 2561 ที่จำนวนหัวสัตว์ส่งตรวจ 9,414 ตัวอย่าง พบเชื้อเพียง 1,474 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 15.65 ในปี 2562 ก็มีแนวโน้มลดลง โดยจำนวนหัวสัตว์ส่งตรวจ 7,111 ตัวอย่าง พบเชื้อเพียง 372 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 5.23 การเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าในจังหวัดขอนแก่นในปี 2563 พบสัตว์ติดเชื้อพิษสุนัขบ้า จำนวน 2 ตัว (Bureau of epidemiology, CDC Thai, 2019) ทั้งนี้เมื่อศึกษาถึงสาเหตุของการเกิดโรค พบว่าเป็นสุนัขไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ส่วนสถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทยในคน โดยตั้งแต่ปี 2523 ที่พบมากถึง 370 ราย จนถึงปัจจุบันจำนวนผู้เสียชีวิต มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่องโดยในปี พ.ศ. 2562 พบเพียง 3 ราย โดยผู้เสียชีวิตทั้งหมดไม่ได้เข้ารับ การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค ซึ่งส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และตระหนักต่อโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชน ดังนั้น การป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเราควรป้องกันและควบคุมโรคในสัตว์ก่อนมาถึงคนเป็นวิธีที่ดีที่สุด โดยการนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า เมื่ออายุ 2-4 เดือน แล้วฉีดกระตุ้นอีกครั้งตามกำหนดนัดและฉีดซ้ำทุกปี (กรมควบคุมโรค, 2556) และหากประชาชนมีพฤติกรรมป้องกันการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าโดยนำสุนัขไปฉีดวัคซีนเป็นประจำทุกปีก็จะสามารถป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าได้ ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าที่มีผลต่อการนำสุนัขไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาไม่พบการศึกษาก่อนหน้านี้เกี่ยวกับพฤติกรรมเลี้ยงและการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ซึ่งข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้วางแผนและปรับปรุงการให้บริการด้านการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และเพื่อให้ประชาชนนำสุนัขไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเพิ่มมากขึ้น นำไปสู่การลดอัตราป่วยและอัตราตายจากโรคพิษสุนัขบ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาแรงจูงใจของเจ้าของสัตว์โดยยึดตามแนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรคของโรเจอร์ส จำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การรับรู้ความรุนแรงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า การรับรู้โอกาสเสี่ยง

ของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า ความคาดหวังในประสิทธิผลของการฉีดวัคซีน และความคาดหวังในความสามารถนำสุนัขไปฉีดวัคซีน

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) โดยประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ ประชาชนผู้เลี้ยงสุนัขที่มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 2,099 ครั้วเรือน (สำนักงานปศุสัตว์อำเภอเมืองขอนแก่น, 2563) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้ข้อมูลครั้วเรือนที่มีสมาชิกในครั้วเรือนเลี้ยงสุนัขตั้งแต่ 1 ตัวขึ้นไป ในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 2,099 ครั้วเรือน

โดยคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n แทนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทนขนาดของประชากร

e แทนค่าความคาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

กำหนดให้ $N = 199,990$

$e = 0.05$

เมื่อแทนค่าตามสูตรได้ขนาดตัวอย่าง 335.97 เพื่อความคลาดเคลื่อนจากการเก็บข้อมูลจึงใช้ขนาดตัวอย่างในการศึกษานี้ จำนวน 400 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็น เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสัมภาษณ์ในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนพฤศจิกายน 2563 ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพหลัก รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การมีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีในครั้วเรือน และประวัติการถูกสุนัขกัด

ส่วนที่ 2 แรงจูงใจในการป้องกันโรคแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การรับรู้ความรุนแรงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า ถ้ามการรับรู้ เห็นด้วย ไม่เห็น ด้วยว่าโรคพิษสุนัขบ้ารุนแรงหรือไม่เพียงใดในเรื่อง อันตรายร้ายแรงถึงชีวิต, ไม่สามารถรักษาให้ หายขาดได้ เมื่อมีอาการของโรคแล้วเสียชีวิตทุกราย, มีอาการทางระบบประสาท คลุ้มคลั่ง กระสับกระส่าย อาละวาด กลัwn้ำ กลัwm และต้องทนทุกข์ทรมานมากก่อนจะเสียชีวิต

2. การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า ตามการรับรู้ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยว่า มีโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้าหรือไม่เพียงใด ในเรื่องไม่นำสุนัขไปฉีดวัคซีนเป็นประจำทุกปี, ถูกสุนัขที่มีเชื้อกัด, ถูกสุนัขที่มีเชื้อเลียที่แผล, ถูกสุนัขกัดหรือข่วน แล้วไม่รีบล้างแผลด้วยน้ำและสบู่ให้สะอาด และถูกสุนัขที่มีอายุต่ำกว่า 3 เดือนกัดหรือข่วน

3. ความคาดหวังในประสิทธิผลของการฉีดวัคซีน ตามความรู้สึก นึกคิด เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยในประสิทธิผลของการนำสุนัขไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในเรื่องทำให้ ไม่วิตกกังวล รู้สึกปลอดภัยจากการเสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้า, กระตุ้นให้สุนัขมีภูมิคุ้มกันโรค ระดับสูงพอที่จะป้องกันโรคได้, ไม่เสียเงินค่าปรับตามกฎหมาย และไม่ต้องฆ่าสุนัขเพื่อส่งตรวจหาเชื้อโรคพิษสุนัขบ้า

4. ความคาดหวังในความสามารถนำสุนัขไปฉีดวัคซีน ตามความรู้สึก นึกคิด เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยในความสามารถของคนที่จะนำสุนัขไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในเรื่องจะนำสุนัขไปฉีดวัคซีนเป็นประจำทุกปี, จะนำสุนัขไปฉีดวัคซีนด้วยตนเอง, มีเวลาพาสุนัขไปฉีดวัคซีน, การเดินทางพาสุนัขไปฉีดวัคซีนมีความสะดวก และจะนำสุนัขทุกตัวและตัวที่ครบ กำหนดไปฉีดวัคซีน

ซึ่งทั้ง 4 องค์ประกอบมีลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Likert's scale) 5 คำตอบ ซึ่งแต่ละข้อมีมาตรวัด 5 ระดับ คือ คำตอบ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 5 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ คำตอบ เห็นด้วยอย่างยิ่งให้ 5 คะแนน เห็นด้วยให้ 4 คะแนน ไม่แน่ใจให้ 3 คะแนน ไม่เห็นด้วยให้ 2 คะแนน ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้ 1 คะแนน

ส่วนที่ 3 การเลี้ยงสุนัขและการนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ตามเกี่ยวกับจำนวนสุนัข, พันธุ์ที่เลี้ยง, วิธีการได้มาของสุนัข, วัตถุประสงค์ของการเลี้ยงสุนัข, ระยะเวลาที่เลี้ยงสุนัข, ประวัติการนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา, สถานที่ไปรับบริการ, และผู้ที่ให้คำแนะนำ มีลักษณะคำถามเป็นแบบเปิดและปิดผสมกัน

การจัดการข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์รายชื่อ ด้วยการทำแจกแจงความถี่ หาจำนวนและร้อยละของคำตอบแต่ละข้อ

2. ข้อมูลแรงจูงใจในการป้องกันโรค ใช้โปรแกรม R สำหรับการแปลผลวิเคราะห์และแสดงผลรูปกราฟ

2.1 วิเคราะห์รายชื่อด้วยการทำแจกแจงความถี่ หาจำนวนและร้อยละของคำตอบแต่ละข้อจำแนกตามองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การรับรู้ความรุนแรงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า ความคาดหวังในประสิทธิผลของการฉีดวัคซีน และความคาดหวังในความสามารถนำสุนัขไปฉีดวัคซีน ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

2.2 ทหารดับแรงจูงใจในการป้องกันโรค โดยการให้คะแนนคำตอบของข้อคำถามแต่ละข้อตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ รวมคะแนนของผู้ตอบแต่ละคน จำแนกตามองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การรับรู้ความรุนแรงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า ความคาดหวังในประสิทธิผลของการฉีดวัคซีน ความคาดหวังในความสามารถนำสุนัขไปฉีดวัคซีน และรวมเป็นแรงจูงใจในการป้องกันโรค หาคะแนน

ต่ำสุด คะแนนสูงสุด คะแนนเฉลี่ย ร้อยละของคะแนนเต็ม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วแบ่ง คะแนนเป็น 3 กลุ่มตามเกณฑ์ของบลูม (Bloom, 1968) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การแปลผลคะแนนแรงจูงใจในการป้องกันโรค			
ประเด็น	ระดับสูง	ระดับปานกลาง	ระดับต่ำ
การรับรู้ความรุนแรงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า	21-25	17-20	5-16
การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า	21-25	17-20	5-16
ความคาดหวังในประสิทธิผลของการฉีดวัคซีน	21-25	17-20	5-16
ความคาดหวังในความสามารถนำสุนัขไปฉีดวัคซีน	21-25	17-20	5-16
แรงจูงใจในการป้องกันโรค	84-100	68-83	20-67

3. การเลี้ยงสุนัขและการนำสุนัขไปรับบริการฉีดวัคซีน วิเคราะห์รายข้อด้วยการทำแจกแจงความถี่หาจำนวนและร้อยละของคำตอบแต่ละข้อ ตัวแปรจำนวนสุนัขและระยะเวลาที่เลี้ยงสุนัข หาค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ต่ำสุด ในส่วนของประวัติการนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา นำคำตอบข้อที่ 6 และ 7 มารวมกันแล้วแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 = นำสุนัขไปฉีดวัคซีนไม่ทุกปี และ กลุ่มที่ 2 = นำสุนัขไปฉีดวัคซีนเป็นประจำทุกปี จากนั้นวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของลักษณะการเลี้ยงสุนัขที่มีผลต่อการนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเป็นประจำทุกปี และวิเคราะห์หาแรงจูงใจการป้องกันโรคที่มีผลต่อการนำสุนัขไปฉีดวัคซีนฯ ด้วยวิธีการทดสอบไคสแควร์ (Chi-square test) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ $\alpha = 0.05$ หรือด้วยวิธีการทดสอบของฟิชเชอร์(The Fisher exact probability test)

ผลการศึกษา

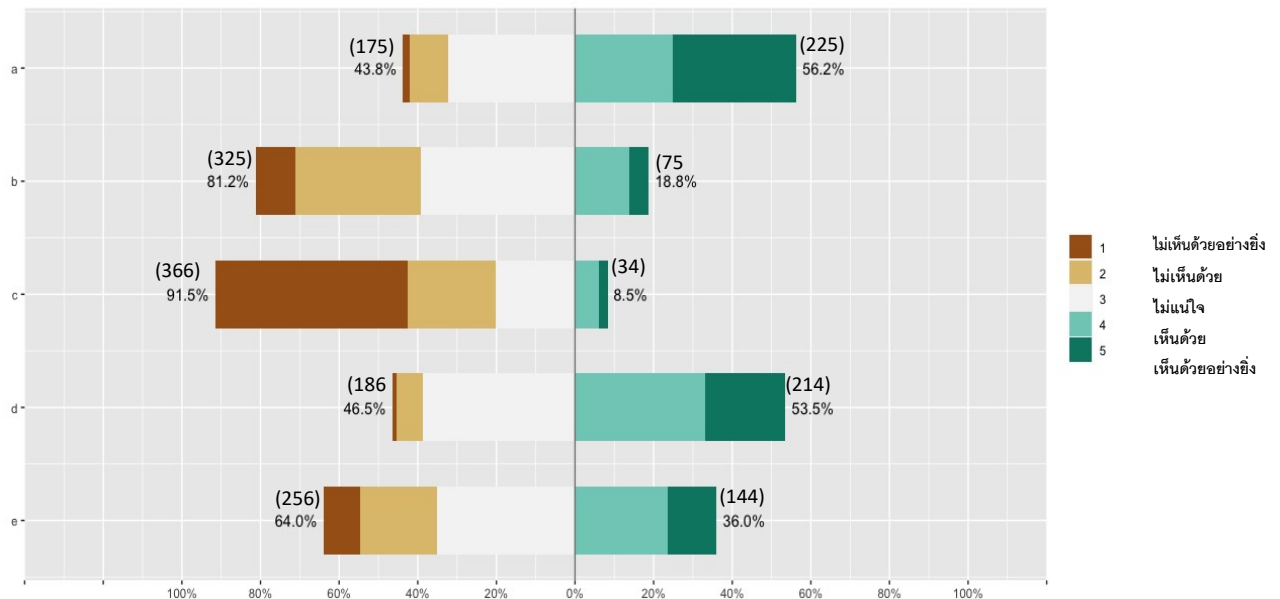
.ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60.25) โดยส่วนมากมีอายุอยู่ระหว่าง 21-30 ปี (ร้อยละ 35.5) และ รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 31.50) พบว่ามีสถานภาพโสดมากที่สุด (ร้อยละ 60.75) ส่วนระดับการศึกษาส่วนใหญ่พบว่าจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-ตอนปลายมากที่สุด (ร้อยละ 37.25) รองลงมาเป็นระดับปริญญาตรีขึ้นไป (ร้อยละ 34.50) และระดับอนุปริญญาหรือ ปวส. หรือเทียบเท่า (ร้อยละ 21.25) เจ้าของสุนัขส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้าง อาชีพอื่นๆ และอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 32.25, 29.00 และ 17.50) ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000-20,999 บาท (ร้อยละ 34.75) รองลงมา 9,000-14,999 บาท (ร้อยละ 29.00) นอกจากนี้ยังพบว่าส่วนมากเจ้าของสุนัขจะไม่มีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีอาศัยอยู่ในครัวเรือน (ร้อยละ 76.25) และยังพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยถูกสุนัขกัดมาก่อนเลย ร้อยละ 91.50 ดังแสดงตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (n=400)

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	159	39.75
	หญิง	241	60.25
อายุ (ปี)	น้อยกว่า 20	47	11.75
	21-30	142	35.5
	31-40	126	31.50
	41-50	61	15.25
	51-60	21	5.25
	ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	3	0.75
สถานภาพ	โสด	243	60.75
	สมรส	141	35.25
	หย่า/แยกกันอยู่/หม้าย	16	4.00
ระดับการศึกษา	ไม่ได้เรียนหนังสือ	4	1.00
	ประถมศึกษา	24	6.00
	มัธยมศึกษาตอนต้น-ตอนปลาย	149	37.25
	อนุปริญญาหรือ ปวส. หรือ เทียบเท่า	85	21.25
	ปริญญาตรีขึ้นไป	138	34.50
อาชีพหลัก	ไม่ได้ทำงาน	27	6.75
	เกษตรกรรม	39	9.75
	ค้าขาย	70	17.50
	รับจ้าง	129	32.25
	รับราชการ	19	4.75
	อื่นๆ	116	29.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	น้อยกว่า 9,000 บาท	65	16.25
	9,000-14,999 บาท	116	29.00
	15,000-20,999 บาท	139	34.75
	21,000-26,999 บาท	70	17.50
	มากกว่า 27,000 บาท	10	2.50
เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีในครัวเรือน	มี	95	23.75
	ไม่มี	305	76.25
ประวัติการถูกสุนัขกัด	เคย	34	8.50
	ไม่เคย	366	91.50

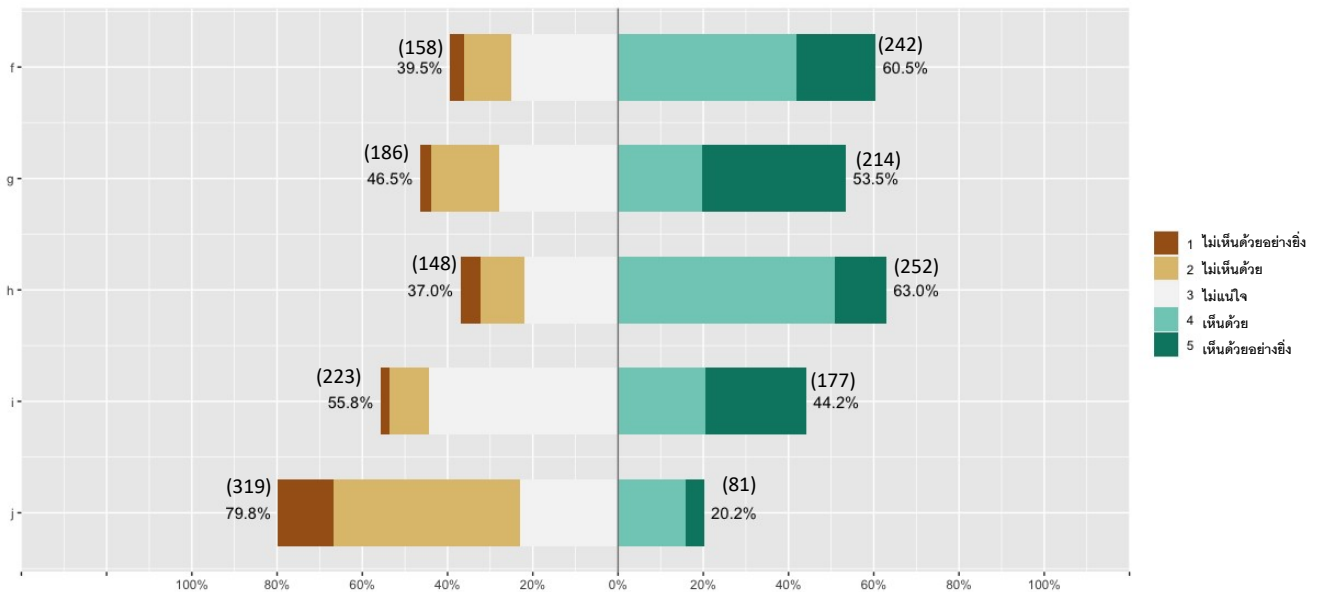
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแรงจูงใจในการป้องกันโรค

ผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามการรับรู้ความรุนแรงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า แยกรายข้อ มีค่าเท่ากับร้อยละ 8.50-56.25 มีการรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคพิษสุนัขบ้า โดยเห็นด้วยอย่างยิ่งและเห็นด้วยว่า (a) โรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนที่อันตรายร้ายแรงถึงชีวิต ร้อยละ 56.25 (b) โรคพิษสุนัขบ้าไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ ร้อยละ 18.75 (c) ผู้ป่วยที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้าเมื่อมีอาการของโรคแล้วเสียชีวิตทุกราย ร้อยละ 8.50 (d) ผู้ที่ป่วยเป็นโรคพิษสุนัขบ้าจะมีอาการทางระบบประสาท คลุ้มคลั่ง กระสับกระส่าย อาละวาด กลัวน้ำ กลัวลม ร้อยละ 53.50 และ (e) ผู้ที่ป่วยเป็นโรคพิษสุนัขบ้าจะต้องทนทุกข์ทรมานมากก่อนจะเสียชีวิต ร้อยละ 36.00 ดังแสดงตามรูปที่ 1

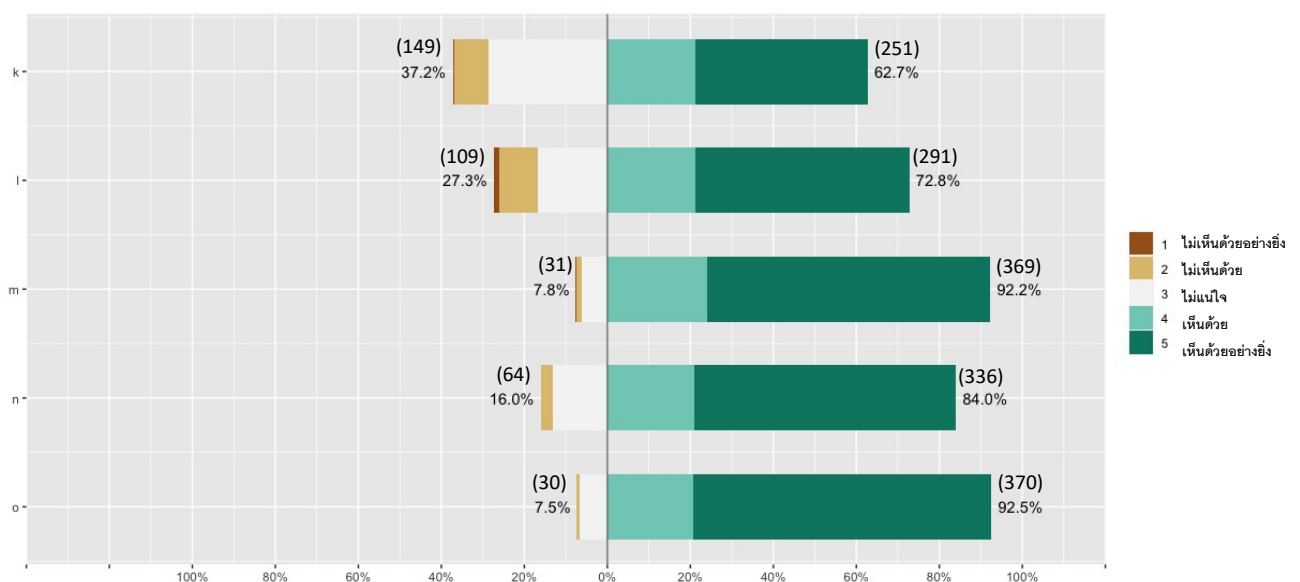
รูปที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามการรับรู้ความรุนแรงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า แยกรายข้อ

ผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า แยกรายข้อ มีค่าเท่ากับร้อยละ 20.25-63.00 การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้าโดยเห็นด้วยอย่างยิ่งและเห็นด้วยว่า (f) ถ้าท่านไม่นำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเป็นประจำทุกปี ท่านมีโอกาสป่วยเป็นโรคพิษสุนัขบ้า ร้อยละ 60.50 (g) ถ้าท่านถูกสุนัขที่มีเชื้อกัด ท่านมีโอกาสป่วยเป็นโรคพิษสุนัขบ้า ร้อยละ 53.50 (h) ถ้าท่านถูกสุนัขที่มีเชื้อเลียที่แผล ท่านมีโอกาสป่วยเป็นโรคพิษสุนัขบ้า ร้อยละ 63.00 (i) ถ้าท่านถูกสุนัขกัดหรือข่วนแล้วไม่รีบล้างแผลด้วยน้ำสะอาด ท่านมีโอกาสป่วยเป็นโรคพิษสุนัขบ้า ร้อยละ 44.25 และ (j) ผู้ที่ป่วยเป็นโรคพิษสุนัขบ้าจะต้องทนทุกข์ทรมานมากก่อนจะเสียชีวิต ร้อยละ 20.25 ดังแสดงตามรูปที่ 2

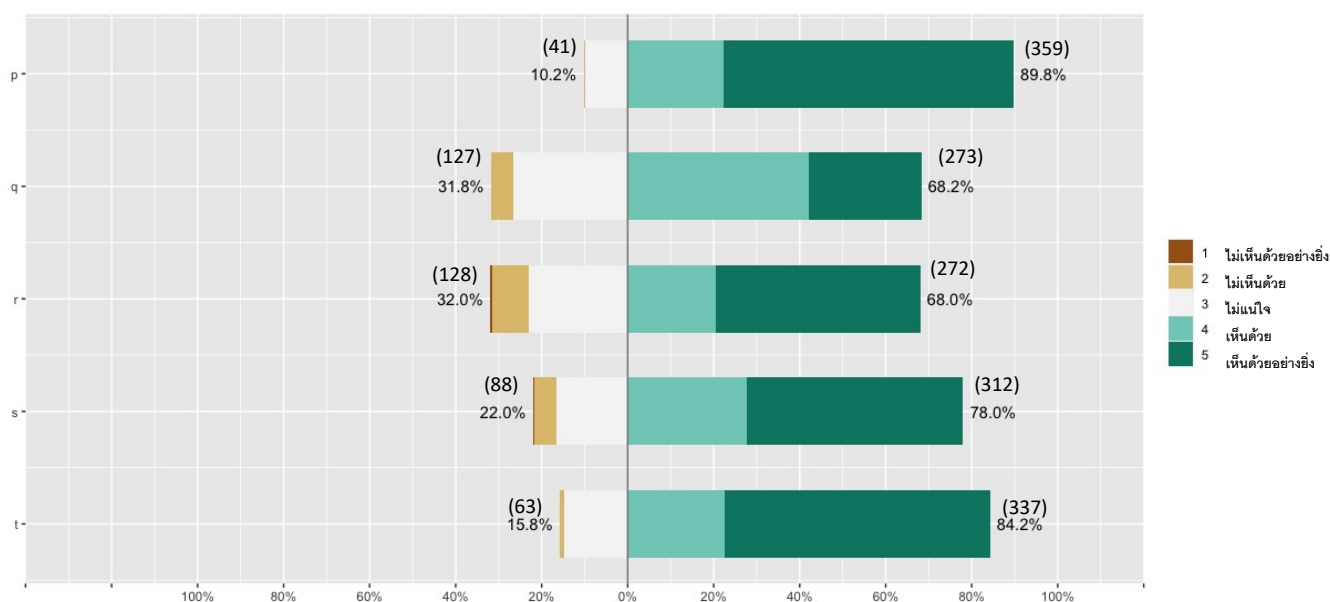
รูปที่ 2 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า แยกรายข้อ

ผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามความคาดหวังในประสิทธิผลของการฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้า แยกรายข้อ มีค่าเท่ากับร้อยละ 62.75-92.50 ความคาดหวังในประสิทธิผลของการฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้าโดยเห็นด้วยอย่างยิ่งและเห็นด้วยว่า (k) ถ้าท่านนำสุนัขไปฉีดวัคซีนจะทำให้ท่านไม่วิตกกังวลเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า ร้อยละ 62.75 (l) ถ้าท่านนำสุนัขไปฉีดวัคซีนจะทำให้ท่านรู้สึกปลอดภัยจากการเสียชีวิต ด้วยโรคพิษสุนัขบ้า ร้อยละ 72.75 (m) ถ้าท่านนำสุนัขไปฉีดวัคซีนจะกระตุ้นให้สุนัขมีภูมิคุ้มกันโรคระดับสูง พอที่จะป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าได้ ร้อยละ 92.25 (n) ถ้าท่านนำสุนัขไปฉีดวัคซีนจะทำให้ท่านไม่ต้องเสียเงินค่าปรับตามกฎหมาย ร้อยละ 84.00 และ (o) ถ้าท่านนำสุนัขไปฉีดวัคซีนจะทำให้ท่านไม่ต้องฆ่าสุนัขเพื่อส่งตรวจหาเชื้อโรคพิษสุนัขบ้า ร้อยละ 92.50 ดังแสดงตามรูปที่ 3

รูปที่ 3 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามความคาดหวังในประสิทธิผลของการฉีดวัคซีนของเจ้าของสุนัข แยกรายข้อ

ผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามความคาดหวังในความสามารถนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า แยกรายข้อ มีค่าเท่ากับร้อยละ 62.75-92.50 ความคาดหวังในความสามารถนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า โดยเห็นด้วยอย่างยิ่งและเห็นด้วยว่า (p) ท่านจะนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเป็นประจำทุกปี ร้อยละ 89.75 (q) ท่านจะนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าด้วยตนเอง ร้อยละ 68.25 (r) ท่านมีเวลาพาสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ร้อยละ 68.00 (s) ท่านคิดว่าการเดินทางเพื่อพาสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้ามีความสะดวก ร้อยละ 75.25 และ (t) ท่านจะนำสุนัขทุกตัวและตัวที่ครอบครัวกำหนดไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ร้อยละ 84.25 ดังแสดงตามรูปที่ 4

รูปที่ 4 จำนวนและร้อยละของประชาชน แยกตามระดับความคาดหวังในความสามารถนำสุนัขไปฉีดวัคซีน

ผลวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการป้องกันโรค ทั้ง 4 องค์ประกอบ จากการให้คะแนนคำตอบของข้อคำถามแต่ละข้อ พบว่าประชาชนส่วนมากมีระดับการรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 73.50 และมีระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 52 แต่ขณะเดียวกันพบว่าประชาชนส่วนมากมีระดับความคาดหวังในประสิทธิผลของการฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้า และความคาดหวังในความสามารถนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับสูง คือ ร้อยละ 76.50 และ 66.50 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมของระดับแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในสุนัข ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน คะแนนต่ำสุด 60 สูงสุด 88 คะแนน โดยสรุปพบว่าประชาชนมีระดับแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในสุนัขอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 94.25) ดังแสดงตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของเจ้าของสุนัข จำแนกตามระดับแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ทั้ง 4 องค์ประกอบ

ประเด็น	จำนวนและร้อยละของประชาชน แยกตามองค์ประกอบ		
	ระดับสูง	ระดับปานกลาง	ระดับต่ำ
การรับรู้ความรุนแรงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า	5 (1.25%)	101 (25.25%)	294 (73.5%)
การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า	22 (5.5%)	208 (52%)	170 (42.5%)
ความคาดหวังในประสิทธิผลของการฉีดวัคซีน	306 (76.50%)	92 (23%)	2 (0.5%)
ความคาดหวังในความสามารถนำสุนัขไปฉีดวัคซีน	266(66.5%)	127 (31.75%)	7 (1.75%)
แรงจูงใจในการป้องกันโรค (ภาพรวม)	7 (1.75%)	377 (94.25%)	16 (4%)

ลักษณะการเลี้ยงสุนัขและการนำสุนัขไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีการเลี้ยงสุนัขเฉลี่ยจำนวน 1.29 ตัว มีจำนวนสุนัขน้อยที่สุดและมากที่สุด เท่ากับ 1 และ 6 ตัวตามลำดับ โดยส่วนมากจะเลี้ยงสุนัขเพียงตัวเดียว ร้อยละ 81.25 และเลี้ยงจำนวน 2 ตัว ขึ้นไป ร้อยละ 18.75 พบว่าจะเลี้ยงสุนัขพันธุ์แท้ ร้อยละ 51.5 และพันธุ์ผสม ร้อยละ 48.5 ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับสุนัขมาเลี้ยงโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ร้อยละ 78.5 ซึ่งมากกว่าการเสียค่าใช้จ่ายจากการได้สุนัขมา คือได้มาจากการซื้อสุนัขเพียง ร้อยละ 21.50 ซึ่งวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงสุนัขของเจ้าของสุนัขพบว่าเลี้ยงไว้เพราะน่ารัก เลี้ยงเพื่อเลี้ยงไว้เพราะความสงสารและอื่นๆ ร้อยละ 64.75 เลี้ยงเพื่อประโยชน์ใช้งาน คือเฝ้าบ้านหรือเฝ้าทรัพย์สิน ร้อยละ 35.25 เจ้าของสุนัขเลี้ยงสุนัขนานเฉลี่ย 2.54 ปี ส่วนใหญ่เลี้ยงสุนัขมานาน 1-2 ปี คิดเป็นร้อยละ 58.25 และตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป ร้อยละ 41.75 ในส่วนของการนำสุนัขไปรับวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชน พบว่าในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา ประชาชนส่วนใหญ่เคยพาสุนัขไปรับบริการฉีดวัคซีน ร้อยละ 71.75 ซึ่งประวัติการนำสุนัขไปฉีดวัคซีนเป็นประจำทุกปีในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา โดยพาไปฉีดไม่ต่อเนื่องทุกปี ร้อยละ 60.63 จะเป็นการฉีดวัคซีนเป็นประจำทุกปี ร้อยละ 39.37 และพบว่าเจ้าของสุนัขเคยได้รับคำแนะนำในการนำสุนัขไปฉีดวัคซีนคิดเป็นร้อยละ 57.84 และไปเองโดยไม่มีใครแนะนำ ร้อยละ 42.16 และจากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของลักษณะการเลี้ยงสุนัขที่มีผลต่อการนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเป็นประจำทุกปีในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่าจำนวนสุนัข พันธุ์สุนัข วิธีการได้มาของสุนัข และระยะเวลาการเลี้ยงสุนัขไม่มีความสัมพันธ์กับการนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเป็นประจำทุกปี (p>0.05) ตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามลักษณะการเลี้ยงสุนัขและการนำสุนัขฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

ลักษณะการเลี้ยงสุนัขและการฉีดวัคซีนป้องกันโรค		จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสุนัข (ตัว)	1	325	81.25
	มากกว่า 1 ตัว ขึ้นไป	75	18.75
	ยอดรวม	400	100
พันธุ์สุนัขที่เลี้ยง	พันธุ์ผสม	194	48.5
	พันธุ์แท้	206	51.5
	ยอดรวม	400	100
วิธีการได้สุนัข	มีค่าใช้จ่าย	86	21.5
	ไม่มีค่าใช้จ่าย	314	78.5
	ยอดรวม	400	100
วัตถุประสงค์ของการเลี้ยงสุนัข	เฝ้าบ้าน เฝ้าทรัพย์สิน	141	35.25
	เลี้ยงไว้เพราะน่ารัก/เลี้ยงไว้เพราะความ		
	สงสาร/อื่นๆ	259	64.75
	ยอดรวม	400	100
ระยะเวลาที่เลี้ยงสุนัข (ปี)	1-2 ปี	233	58.25
	มากกว่า 2 ปี ขึ้นไป	167	41.75
	ยอดรวม	400	100
ประวัติการฉีดวัคซีนในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา	เคย	287	71.75
	ไม่เคย	113	28.25
	ยอดรวม	400	100
ประวัติการนำสุนัขไปฉีดวัคซีนเป็นประจำทุกปีในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา	ฉีดวัคซีนเป็นประจำทุกปี	113	39.37
	ฉีดวัคซีนไม่ทุกปี	174	60.63
	ยอดรวม	287	100
ประวัติการนำสุนัขทุกตัวไปฉีดวัคซีน	ใช่	55	19.16
	ไม่ใช่	232	80.84
	ยอดรวม	287	100
สถานที่ที่ไปรับบริการ	ไม่มีค่าใช้จ่าย	97	33.80
	มีค่าใช้จ่าย	190	66.20
	ยอดรวม	287	100
ผู้ให้คำแนะนำในการนำสุนัขไปฉีดวัคซีน	เจ้าหน้าที่สาธารณสุข/อสม./กำนัน/	166	
	ผู้ใหญ่บ้าน/เพื่อนบ้าน		57.84
	ไม่มีใครแนะนำ	121	42.16
	ยอดรวม	287	100

แรงจูงใจในการป้องกันโรคที่มีผลต่อการนำสุนัขไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

ผลการศึกษาแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเมื่อวิเคราะห์แยกตามองค์ประกอบของแรงจูงใจพบว่า มีเพียงองค์ประกอบความคาดหวังในประสิทธิผลของการฉีดวัคซีนเพียงองค์ประกอบเดียวที่สัมพันธ์กับการนำสุนัขไป ฉีดวัคซีนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ความสัมพันธ์ของระดับแรงจูงใจในการป้องกันโรคที่มีผลต่อการนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

ระดับแรงจูงใจในการป้องกันโรค	การฉีดวัคซีน		รวม	ผลทดสอบ P-value
	No Vac	Vac		
การรับรู้ความรุนแรงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า				0.962
ระดับสูง	4 (80.00%)	1 (20.00%)	5(1.25%)	
ระดับปานกลาง	73 (72.28%)	28 (27.72%)	101(25.25%)	
ระดับต่ำ	210(71.43%)	84 (28.57%)	294(73.5%)	
การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า				0.3702
ระดับสูง	16(72.73%)	6 (27.27%)	22(5.5%)	
ระดับปานกลาง	143(68.75%)	65 (31.25%)	208(52%)	
ระดับต่ำ	128(75.29%)	42 (24.71%)	170(42.5%)	
ความคาดหวังในประสิทธิผลของการฉีดวัคซีน				0.03037
ระดับสูง	210(68.63%)	96(31.37%)	306(76.50%)	
ระดับปานกลาง	75(81.52%)	17(18.48%)	92(23%)	
ระดับต่ำ	2(100.00%)	0(0.00%)	2(0.5%)	
ความคาดหวังในความสามารถนำสุนัขไปฉีดวัคซีน				0.8296
ระดับสูง	191(71.80%)	75 (28.20%)	266(66.5%)	
ระดับปานกลาง	90 (70.87%)	37 (29.13%)	127(31.75%)	
ระดับต่ำ	6 (85.71%)	1 (14.29%)	7(1.75%)	

สรุปและวิจารณ์

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าที่มีผลต่อการนำสุนัขไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่าการรับรู้ความรุนแรงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้าส่วนมากมีระดับการรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับในขณะที่การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขส่วนมากมีระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคาดหวังในประสิทธิผลของการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขมีระดับอยู่ในระดับสูง

และความคาดหวังในความสามารถนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้ามีระดับสูง รวมถึงพบว่าแรงจูงใจในการป้องกันโรคที่มีผลต่อการนำสุนัขไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของเจ้าของสุนัขมีความสัมพันธ์กับการนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเป็นประจำทุกปี เมื่อวิเคราะห์แยกตามองค์ประกอบของแรงจูงใจพบว่า มี 2 องค์ประกอบที่มีผลต่อการนำสุนัขไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ได้แก่ ความคาดหวังในประสิทธิผลของการฉีดวัคซีนระดับสูง และความคาดหวังในความสามารถนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าระดับสูง อธิบายได้ว่า เมื่อประชาชนมีการรับรู้ความคาดหวังในความสามารถนำสุนัขไปฉีดวัคซีน และการรับรู้ความคาดหวังในประสิทธิผลของการฉีดวัคซีนว่าถ้านำสุนัขไปฉีดวัคซีนแล้วจะไม่ติดกังวลเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า จะกระตุ้นให้สุนัขมีภูมิคุ้มกันโรคระดับสูงพอที่จะป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าได้ รวมถึงสามารถจะนำสุนัขทุกตัวที่เลี้ยงไปฉีดวัคซีน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจ ในการป้องกันโรคที่ว่า การประเมินการเผชิญปัญหาเป็นกระบวนการซึ่งเกิดจากที่บุคคลได้รับข้อมูล ข่าวสารที่สื่อให้บุคคลเชื่อว่าหากเขาปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ โดยเฉพาะบุคคลใกล้ชิดทางสังคม แล้วจะช่วยให้ภาวะคุกคามนั้น ลดลงหรือหมดไป ประชาชนก็จะนำสุนัขไปฉีดวัคซีน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี แรงจูงในการป้องกันโรคที่ว่า การเน้นที่การประเมินภาวะคุกคามต่อสุขภาพหรือการสื่อสารที่กระตุ้นให้เกิดความกลัวบนพื้นฐานของการรับรู้ความรุนแรงและความเป็นไปได้ของการเกิดเหตุการณ์นั้น และการประเมินความสามารถในการเผชิญปัญหานั้นเป็นพื้นฐานการรับรู้ความคาดหวังในผลลัพธ์และการรับรู้ความสามารถตนเองโดยมีความเชื่อว่าแรงจูงใจในการป้องกันโรคจะกระทำได้ดีที่สุดต่อเมื่อบุคคลเห็นว่าพฤติกรรมเสี่ยงเป็นอันตรายต่อสุขภาพรุนแรง บุคคลมีความรู้สึกไม่มั่นคงหรือเสี่ยงต่ออันตรายนั้น เชื่อว่าการตอบสนองโดยการปรับตัวทางที่ถูกต้อง เป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะกำจัดอันตรายนั้น บุคคลมีความเชื่อมั่นใจตนเองว่าจะสามารถปรับตัว ตอบสนองหรือปรับเปลี่ยน พฤติกรรมนั้นได้อย่างดีการตอบสนองด้วยการไม่ปรับตัวมีน้อยและอุปสรรคต่อการปรับตัวหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นมีน้อย ซึ่งเชื่อมโยงการรับรู้ 4 ด้านนำไปสู่พฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ได้ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวาสนา ดันดิรัตน์านนท์ (2551) นอกจากนี้ยังพบว่าลักษณะการเลี้ยงสุนัขมีผลต่อการนำสุนัขไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า อธิบายได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่จะเลี้ยงสุนัขพันธุ์ไทยหรือพันธุ์ทาง และส่วนใหญ่เป็นสุนัขที่เก็บมาเลี้ยง ซึ่งวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงสุนัขพบว่าเลี้ยงไว้เพราะน่ารัก โดยเฉพาะลูกสุนัข โดยเลี้ยงสุนัขมานาน 1-3 ปี พบว่าในรอบ 3 ปีที่ผ่านมาเจ้าของสุนัขส่วนใหญ่พาสุนัขไปรับบริการฉีดวัคซีน โดยประวัติการนำสุนัขไปฉีดวัคซีนเป็นการฉีดครั้งเดียวแล้วไม่ฉีดอีก อาจเนื่องด้วยประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง อาจทำไม่มีเวลา และไม่สะดวกพาสุนัขไปรับวัคซีนทุกปีจึงพาสุนัขไปฉีดครั้งเดียวแค่ช่วงแรกที่นำมาเลี้ยง พบว่าประชาชนส่วนใหญ่เลี้ยงสุนัขเฉลี่ยจำนวน 1.29 ตัว มีจำนวนสุนัขน้อยที่สุดและมากที่สุดเท่ากับ 1 และ 6 ตัวตามลำดับ ด้วยจำนวนสุนัขที่เลี้ยงมีไม่มากนัก เจ้าของสุนัขจึงสามารถการนำสุนัขทุกตัวไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า โดยมีเพื่อนบ้านที่เลี้ยงสุนัขด้วยกันอำนวยความสะดวกให้การแนะนำสถานที่ที่จะไปรับบริการที่คลินิกรักษาสัตว์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศรฤกษ์ รักพาณิชย์ และเกรียงศักดิ์ เวทีวุฒาจารย์ (2561) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเจ้าของสุนัขในการป้องกัน โรคพิษสุนัขบ้า อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า การมีสถานพยาบาล

สัตว์ใกล้บ้าน ทำให้สามารถไปรับบริการต่างๆได้ง่ายดาย เนื่องจากกลุ่มประชาชนของการศึกษาค้างนี้ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนสถานพยาบาลสัตว์มากที่สุดของจังหวัดขอนแก่น ทำให้สะดวกไปรับวัคซีนที่สถานพยาบาลสัตว์ ซึ่งอาจมีบางแห่งใกล้บ้านด้วย จึงเอื้อต่อการพาสุนัขไปรับวัคซีน

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาค้างนี้การรับรู้ความรุนแรงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้าและการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้าของเจ้าของสุนัขอยู่ในระดับต่ำ ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าว่าเป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนที่อันตรายร้ายแรงถึงชีวิตและไม่มีทางรักษาได้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมความรู้ในเรื่องการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าอย่างเป็นรูปธรรม ควรมีประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจให้ประชาชน ต้องกระตุ้นและสร้างการรับรู้ให้ประชาชนอยู่ในระดับสูงเพื่อให้ประชาชนกลุ่มเสี่ยงโดยเฉพาะเจ้าของสุนัขจะรับรู้ว่าการป่วยเป็นโรคพิษสุนัขบ้าแล้วตาย ให้มีความตื่นตัวและมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า โดยการนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้ามากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ นางสาวณัฐพร พุทธภา ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาน อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ที่ให้คำแนะนำและอนุเคราะห์แบบสอบถาม ดร.นิภา มหารักษ์พงศ์ อาจารย์ภาควิชาสุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา นางวัชรวิทย์ ทองอ่อน นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ กลุ่มงานควบคุมโรค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรี สพ.ญ.ดร.ชลฤทัย ศรีทะ อาจารย์คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ จังหวัดชลบุรี ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย สพ.ญ.ศุภธิดา ภิเศก นายสัตวแพทย์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดมหาสารคาม สพ.ญ.ดร. อรพรรณ อาจคำภา นายสัตวแพทย์ชำนาญการ สำนักงานปศุสัตว์เขต 4 และ น.สพ. ชรินทร์ นามขม นายสัตวแพทย์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น ที่ให้คำแนะนำและวิเคราะห์ข้อมูล และเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในพื้นที่ปศุสัตว์จังหวัดทุกท่านที่สัมภาษณ์เกษตรกรเป้าหมาย จนทำให้งานศึกษาวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. 2556. คู่มือประชาชนคนเลี้ยงสุนัข (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- จังหวัดขอนแก่น - ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย - Thailand Information Center (kapook.com) Thailand Information Center (kapook.com)
- ประภาดา ตลิ่งจิต. 2012. แนวทางในการเสริมสร้างความตระหนักถึงการปฏิบัติตามระเบียบการควบคุมภายใน และการรักษาความปลอดภัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของสหกรณ์ไทย : case study research of Thai cooperative: [กรุงเทพฯ]: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555 [2012].
- วาสนา ตันติรัตนานนท์. 2551. พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วารสารสัตวแพทย์ผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกรกฎาคม-กันยายน 2544.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. โรคพิษสุนัขบ้า 2558.
- (online). Available: <http://www.ku.ac.th/e-magazine/april48/know/rabies.html>.
- ศรฤกษ์ รักพานิชย์ และเกรียงศักดิ์ เวทีวุฒาจารย์. 2561. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเจ้าของสุนัขในการป้องกัน โรคพิษสุนัขบ้า อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ ปีที่ 36 ฉบับที่ 2: เมษายน - มิถุนายน 2561, 158-166.
- Bloom, B. M. 1968. Learning for Mastery. Center for the Study of Evaluation of Instructional Programs, 1, 1-12.
- Bureau of epidemiology, Department of disease control. 2019. Annual epidemiology surveillance report. Ministry of public health, Bangkok.
- Daniel, W. W. 1995. Biostatistics: a foundation for analysis in the health sciences (6th ed.). New York: John Wiley & Sons. Inc.
- Dunn, Steven Prentice and Ronald W. Roger. 1986. Protection Motivation Theory and Preventive Health: Beyond the Health Belief Model. In Health Education Research Theory and Practice. pp. 153-160.

- FAO. 2012. Animal product and health. Developing a stepwise approach for rabies prevention and control. Rome: The Institute.
- Kazadi EK, Tshilenge GM, Mbao V, Njoumeme Z, Masumu J. 2017. Determinants of dog owner charged rabies vaccination in Kinshasa, Democratic Republic of Congo. PLoS ONE 12(10): e0186677. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0186677>.
- Mackay, Bruce Campbell. 1992. AIDS and Protection Motivation Theory (PMT): Effects of Imagined Scenarios on Intent to Use Condoms. Michigan: A Bell and Howell Information Company.
- Rogers, R. W. 1983. A Protection Motivation Theory of Fear Appeals and Attitude Change. The Journal of Psychology, 91, 93-114.
- Rogers, R. W., & S. P. Dunn. 1983. Protection Motivation Theory and Preventive Health: Bye one Health Belief Model. Health Education Research, 3(1), 154.
- Taro Yamane 1973. Statistics: an Introductory Analysis. 3rd ed. New York: Harper and Row